

Alternatiivsed katusekatted

Fotod JOOSEP METSLANG ja
ELO LUTSEPP

Millega katta vana hoone suurt katust, kui materjal, mida osta tahaks, on liiga kallis?

Vastab JOOSEP METSLANG,

Eesti Vabaõhumuuseumi teadur
ja Viljandi Kultuuriakadeemia rahvusliku
ehituse õppejõud

Rahvatarkuse kohaselt ei ole püsivaimaid lahendusi kui ajutised. Ja kuigi viimased ei pruugi olla parimad, klaarivad nad vähemalt mõneks ajakski probleemi. Ajutine lahendus on kindlasti etem kui lasta paikamata katusega hoonel ilma meelevallas hävineda.

EESMÄRK PÜHITSEB ABINÕU

Miks ma nii arvan? Vanemate puit- ja kivihoonete lagunemine on meil ju kurvastavalt tavaline nähtus nii talus kui mõisas. Meie kliimas on katmata majad määratud hävinema ning katus on seega ehitise vaat et kõige tähtsam osa.

Mina hindan seepärast väga omaniku algatusvõimet hoone säilitamisel, kuigi lahenduse esteetiline külg võib jätta soovida. Kui rahakott kosub, saab ajutise katte asemel parema panna, hädapärase vahelahendusega aga ju polekski enam hoonet, mida kohendada.

Üllatavaid kaasaegseid materjale, millega hoone eluiga on pikendatud, näeb üpris sageli vanade kõrvalhoonete katustel. Mõnel pool kinnitab taaskasutus ökoloogilist mõtteviisi, teised materjalid tekitavad pigem prügi. Materjalide valikut ja hinda on mõjutanud omaniku leidlikkus ja tutvused, aga küllap eelkõige suhtlemisoskus.

Selle loo fotodele valitud materjalinäited muidugi muudavad meie traditsioonilist maa-arhitektuuri ja maastikku. Mõni nimetab seda ka maastiku reostamiseks, kuid paremat lahendust välja ei paku. Alternatiivsete ja "korralike" katusematerjalide vahel valitseb seega teatud konflikt. Samas on kõik katted siiski tänuväärased, kuna säilitavad meie hooned.

Oma nutikusega üllatavad lahendused on aga mõeldavad ikka kõrvalhoo-

Profiilplekist katus Soe külas Viljandimaal. Kirju, kuid siiski sümmeetrilise jaotusega. Tagaviil on hoopis kirjum!

nete puhul, sest elumajade katusekorruse soojustust ja ventilatsiooni tuleb hoolikalt planeerida.

KIRJUD TRIIBUD JA RUUDUD

Viimastel aastatel olen järjest märganud kirjude katustega maju, mille katteks on kasutatud eri tooni metall- või bituumenplaate. Tihti on need kujundatud sümmeetrilise ruudustiku või triibustikuna.

Näiteks valisin küüni Soe külas Viljandimaal, kus suur hoone on kaetud tavalise katusekivi profiilplekk-katusega. Esikülje viilul on näha kolme eri tooni plaate, kuid need on katusele asetatud omamoodi kunstipäraselt. Samas on tagakülje viilul juba kirjuse ja ebasümmeetriaga liiale mindud – kasutatud on kuut tooni ning eri mõõtu plaate. Sellise valikulise, küllap partii jääkidest koostatud kattekomplekti saab

Koormakilest on sellel vanal majal Paunkülas väga vähe kasu.

Reklaamplakatitega paigutatud aidakatus Matsalu Kirikukülas.

Häda teeb leidlikuks

Ootamatute katusematerjalidena on mulle Eestis silma jäänud:

- kasutatud reklaamplakatid,
- turvapadjakangas,
- rööpkülilikukujulised kummitükid,
- bituumenplaat (eri tooni hulgilao ülejääk),
- trükiplaadid,
- profiiplekk (jälle hulgilao ülejääk),
- tünniplekk.

Kõik täiendused on teretunud!

Kummitükkidega kaetud laudkatus Paunkülas.

ehitusmaterjalide hulgi laost muidugi soodsamalt kätte kui ühetoonilise materjali.

TRÜKIPLAADID ON KILEST ETEMAD

Ajutise lahendusena kaetakse hooneid ka koormakilega. Katuseks on see siiski liiga nõrk materjal.

Üle ühe talve koormakile lumele ja vihmale vastu ei pea, see hakkab tuule

kaes laperdama ja muutub kiiresti kasutuks. Kile ei vääri katusele panekut juba tekkiva plastprügi tõttu – sellest lahtisaa-misega olete varsti hädas.

Näiteks valisin vana palkmaja Paunküla mõisa kõrval Harjumaal. Lagunemise äärel katust on lapitud koormakilega, paiguti on see juba rebenenud. Kile tuleb kinnitada rohkete lattidega, mis purjelaadset materjali veidigi kinni hoiavad.

Omapärase katuse on saanud ka suur küün Karula Rahvuspargis: hoone katmiseks on kasutatud õhukesest 0,3 mm alumiiniumist trükiplaate. Tegu on u 80 x 100 cm kergeste plaatidega, mis on trüki-pressist läbi käinud. Küüni omanik on lisanud plaatidele valtsid, et plaaite liita ja roovidele kinnitada.

Väljast jätab see kummalise profiiliga metallkatuse mulje. Elamusrikas vaade

Karula küüni katusekatteks on trükiplaadid.

Pemiidist ja tõrvapapist katus Villeveres Järvamaal.

Küsimusi vanade maamajade hoolduse ja remondi kohta ootame kas Maakodu toimetusse või Eesti Vabaõhumuuseumi aadressidel elo@evm.ee ja joosep@evm.ee. Maa-arhitektuuri ja -maastike programmi raames katsume muredele koos lahendusi leida.

Hind teeb leidlikuks

Katusekatte materjali 1 m² ligikaudsed hinnad*:

Rookatus 500–700 krooni.

Laastukatus (kahekordne) 90–120 krooni.

Sindelkatus (kahekordne) 200–260 krooni.

Kimmkatus 300–350 krooni.

Laudkatus ca 150 krooni.

Valtsplekk 250–300 krooni.

Kivikatus 300–400 krooni.

Kasutatud reklaamplakatid – ka 0 krooni.

Turvapadjakangas – hind teadmata.

Rööpkülikukujulised kummitükid – hind teadmata.

Bituumenplaat (eri tooni hulgilao ülejääk) 80–90 krooni.

Profiilplekk (jälle hulgilao ülejääk) 85–100 krooni.

Trükiplaat 5–10 krooni.

Tünniplekk – hind teadmata.

*Allikas: Siim Sultson

Kõik täiendused on teretunud!

Tünniplekkiga kaetud eakas ait Suurupi külas.

avaneb aga küüni seest, kus roovide vahelt paistavad mitmete trükikordade eri tooni paljundused.

Õhuke plaat deformeerub kergesti, kaheldav on muidugi materjali kasutuskoht: Eesti rahvuspargid on ju esmajoones need kohad, kus tuleb kasutada traditsioonilisi ehitusvõtteid ja -materjale. Karula alal

on juba ära tehtud väga suur töö ajalooliste ning piirkonna jaoks oluliste hoonete säilitamiseks, korrastatud ehitistele on seal valdavalt pandud laastukatused.

Omaniku head tahet küüni säilitada ja kasutada tuleb siiski tunnustada – mina pean sellist leidlikkust suure ehitise katmisel vaimustavaks.

Juba ajalooline näide omaniku leidlikkuse kohta on mul talle Harjumaalt Suurupi külast. Eestiaegne poolpalkidest ait on seal kaetud tünniplekkidega. Väga vastupidavast terasest tünnid on lõhki lõigatud ning tiheda roovitusega poolkelpkatusele asetatud. Eriti jääb meelde unkaak – ka see on otsakelbasse sisse säititud tünnidest. ⬇